

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy a soudce zpravodaje Davida Uhlíře a soudců Tomáše Lichovníka a Vladimíra Sládečka ve věci ústavní stížnosti stěžovatelů a) **Romana Berbra** a b) **Dagmar Damkové**, oba zastoupeni Mgr. Janou Gavlasovou, advokátkou se sídlem Chýně, Západní 449, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2018 č. j. 30 Cdo 766/2018 – 255, za účasti **Nejvyššího soudu**, jako účastníka řízení, takto:

I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2018 č. j. 30 Cdo 766/2018 - 255 bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatelů na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2018 č. j. 30 Cdo 766/2018 – 255 se proto ruší.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

1. V ústavní stížnosti doručené Ústavnímu soudu dne 13. listopadu 2018 se stěžovatelé postupem podle § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) domáhají zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí Nejvyššího soudu. Stěžovatelé v ústavní stížnosti namítají, že napadeným rozhodnutím došlo k porušení jejich práva na spravedlivý proces, když jim byl odepřen přístup k soudu, který jim je zaručen ústavním pořádkem v ustanovení čl. 36 odst. 1 a odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Dne 17. listopadu 2018 stěžovatelé doplnili původní ústavní stížnost o námitku nesprávnosti výroku o náhradě nákladů dovolacího řízení v napadeném rozhodnutí Nejvyššího soudu, nicméně tato neměla na posouzení podstaty věci žádný vliv a Ústavní soud se jí tak zvláště nezabýval.

II. Shrnutí řízení před obecnými soudy

2. Z obsahu podané ústavní stížnosti, jejích příloh a vyžádaného soudního spisu vyplývá, že se stěžovatelé u Okresního soudu v Hodoníně (dále jen „soud prvního stupně“) domáhali cestou žaloby na ochranu osobnosti uveřejnění omluv od Antonína Korduly, a to za jeho výroky pronesené v měsíci září roku 2015 na adresu stěžovatelů v některých médiích. Soud prvního stupně stěžovateli podanou žalobu rozsudkem ze dne 10. října 2016 č. j. 6 C 418/2015 – 170 zamítl. Přitom soud prvního stupně nejdříve posuzoval vlastní povahu sporných výroků, když provedl rozlišení na skutkové výroky a hodnotící soud, resp. jejich kombinaci (tzv. hybridní výroky). Tyto výroky následně

jednotlivě podrobil příslušným testům. Soud prvního stupně na projednávanou věc nahlížel především prizmatem střetu svobody projevu žalovaného a práva stěžovatelů na ochranu jejich osobnosti. Ve svém rozhodování soud prvního stupně dospěl k jasně vysloveným závěrům ohledně pravdivosti a obsahu napadaných výroků, jejich formy a zároveň společenského kontextu, když stěžovatelé byli v inkriminovanou dobu oba osobami veřejně činnými. Soud prvního stupně neopomněl při projednávání věci posoudit dle jeho názoru kontroverzní chování přinejmenším jednoho ze stěžovatelů, které mělo předcházet žalovaným výrokům. Soud prvního stupně ve svých úvahách dále zohlednil i skutečnost, že oba stěžovatelé jsou manželi, působící ve vrcholných funkcích v téže organizaci a důsledky z toho pro ně vyplývající. Právní závěr o nezasáhnutí do osobních práv obou stěžovatelů opřel soud prvního stupně o skutková zjištění, která vyplynula z jím provedeného dokazování, přičemž z odůvodnění rozsudku se jako klíčové jeví především svědecké výpovědi (celkově ve věci vypovídalo patnáct svědků navržených tou kterou stranou sporu).

3. Proti rozhodnutí soudu prvního stupně podali stěžovatelé odvolání, a to z následujících důvodů: soud prvního stupně neměl přihlídnout ke stěžovateli tvrzeným skutečnostem, přestože pro to nebyly zákonné podmínky [§ 205 odst. 2 písm. b) o. s. ř.], prvostupňové řízení mělo být postiženou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 205 odst. 2 písm. c) o. s. ř.], soud prvního stupně měl po dokazování dospět k nesprávným skutkovým zjištěním [§ 205 odst. 2 písm. e) o. s. ř.] a rozhodnutí soudu prvního stupně mělo spočívat na nesprávném právním posouzení [§ 205 odst. 2 písm. g) o. s. ř.]. Věcně stěžovatelé v odvolání namítali především nesprávné hodnocení výroků žalovaného a jejich opodstatnění, neodůvodněné upřednostnění svobody projevu žalovaného oproti právu na ochranu osobnosti stěžovatelů, celkové opomenutí některých zažalovaných výroků, nevypořádání se s tvrzenými rozpory ve výpovědích svědků, nesprávné hodnocení věrohodnosti svědků a nedostatky v samotném odůvodnění prvostupňového rozsudku rezultující v jeho nepřezkoumatelnost. Krajský soud v Brně (dále jen „odvolací soud“) následně rozhodnutí soudu prvního stupně rozsudkem ze dne 6. září 2017 č. j. 70 Co 50/2017 – 211 meritorně jako věcně správné potvrdil a toliko změnil rozhodnutí o nákladech prvostupňového řízení (a rozhodl o nákladech odvolacího řízení). Jak je patrné z odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu, tento se ztotožnil se skutkovými závěry a právním hodnocením věci soudu prvního stupně a jeho rozhodnutí považoval za přesvědčivé; své názory odvolací soud podrobně rozvedl, a to i s odkazy na řadu rozhodnutí jak Ústavního soudu, tak Evropského soudu pro lidská práva. Odvolací soud podrobil přezkumu i stěžovateli rozporované vyhodnocení důkazů ze strany soudu prvního stupně včetně posouzení věrohodnosti svědků.

4. Proti uvedenému rozhodnutí odvolacího soudu podali oba stěžovatelé dne 30. listopadu 2017 dovolání u Nejvyššího soudu (dále jen „dovolací soud“). Předpoklady přípustnosti dovolání stěžovatelé spatřovali v tom, že ve smyslu § 237 o. s. ř. se odvolací soud měl při řešení právních otázek, na jejichž vyřešení rozhodnutí odvolacího soudu záviselo, odchýlit od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a zároveň, že v předchozím řízení vyvstala jedna právní otázka, která není v judikatuře dovolacího soudu dosud vyřešena. Tyto předpoklady přípustnosti dovolání byly stěžovateli uplatněny ohledně jimi formulovaných čtyř právních otázek týkajících se (i) posuzování věrohodnosti svědků, kteří čelí souběžným žalobám na ochranu osobnosti od stěžovatelů, (ii) procesního postupu spočívajícího v přerušení řízení, v němž mají svědci vypovídat, až do pravomocného ukončení souběžných řízení vedených žalobci proti daným svědkům (v postavení žalovaných), (iii) hodnocení věrohodnosti svědků, kteří se apriorně

negativně vymezili vůči stěžovatelům v médiích a (iv) rozsahu provádění a vyhodnocení dokazování v tom směru, zdali se toto provádí ohledně všech žalobou označených výroků či nikoli (za doposud odvolacím soudem neřešenou právní otázku považovali stěžovatelé vznesenou druhou právní otázku). Ve vztahu k první, třetí a čtvrté uvedené právní otázce stěžovatelé v dovolání označili několik rozhodnutí dovolacího soudu a jeden nález Ústavního soudu, s jejichž obsahem mělo být rozhodnutí odvolacího soudu rozporné. Dále stěžovatelé v dovolání vyložili, v čem dle jejich názoru spočívala nesprávnost posouzení, resp. procesního postupu odvolacího soudu ve vztahu ke vzneseným otázkám a předstřeli své názory na jejich správné řešení. Dovolací soud usnesením ze dne 22. srpna 2018 č. j. 30 Cdo 766/2018 – 255 (dále jen „rozhodnutí o dovolání“) stěžovateli podané dovolání jako vadné odmítl postupem dle § 243c odst. 1 věta první o. s. ř., jelikož dle jeho názoru dovolání neobsahovalo náležitosti vyžadované § 241a odst. 2 o. s. ř., protože stěžovatelé nevymezili zákonem předvídaným způsobem, v čem spatřují splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Dovolací soud dále uvedl, že dle jeho názoru stěžovatelé především brojí proti nepříznivým rozhodnutím soudů obou stupňů z důvodu rozporovaných skutkových zjištění, ke kterým mělo dojít v důsledku nesprávně provedeného dokazování a nesprávného hodnocení důkazů. Dovolací soud zdůraznil, že taková skutková polemika není od 1. ledna 2013 dovolacím důvodem a že obsah dovolání se celkově mívá se zákonem daným zaměřením dovolacího řízení. Dovolací soud neshledal rozpor mezi rozhodnutím odvolacího soudu a judikaturou dovolacího soudu označenou stěžovateli v dovolání, když skutkové poměry stěžovateli označené prejudikatury posoudil jako nepodřaditelné pod skutkový rámec projednávané věci. K dovolateli vznesené otázce týkající se možnosti přerušování řízení dovolací soud odkázal na své dřívější usnesení ze dne 13. srpna 2014 sp. zn. 22 Cdo 572/2014, ve kterém zaujal stanovisko, že vyjma zjevně nepřiměřených situací není věcí dovolacího soudu, aby v konkrétních věcech přezkoumával úvahy nižších soudů o tom, zdali je namíste přerušování řízení či nikoli.

III. Argumentace stěžovatelů

5. Stěžovatelé ve své ústavní stížnosti namítají porušení čl. 36 odst. 1 a odst. 2 Listiny s tím, že napadeným rozhodnutím dovolacího soudu bylo porušeno právo na spravedlivý proces, když jim byl neústavně odepřen přístup k soudu. Dovolací soud se měl dle stěžovatelů dopustit přehnaného formalismu, protože zcela nesprávně posoudil stěžovateli podané dovolání a jeho obsah dezinterpretoval. Stěžovatelé se dovolávají především sjednocujícího stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2017 sp. zn. Pl. ÚS – st. 45/16 (460/2017 Sb.; dále také jen jako „stanovisko pléna Ústavního soudu“) a argumentují tím, že napadené rozhodnutí dovolacího soudu je se závěry vyslovenými v tomto stanovisku pléna Ústavního soudu rozporné. Stěžovatelé tvrdí, že jejich dovolání nemělo být dovolacím soudem v žádném případě odmítnuto pro vady a mělo být řádně projednáno. V případě, že by dovolací soud neshledal navzdory stěžovateli v dovolání předestřené argumentaci podané dovolání za přípustné, mohlo být dovolání odmítnuto maximálně pro nepřípustnost.

IV. Řízení před Ústavním soudem

6. Ústavní soud si u soudu prvního stupně vyžádal spis o řízeních před obecnými soudy. Následně Ústavní soud vyzval dovolací soud k vyjádření se k ústavní stížnosti. Dovolací soud ve svém vyjádření ze dne 11. července 2019 označil ústavní stížnost za nepřípustnou a nedůvodnou a poté navrhl, aby ji Ústavní soud, pokud ji neodmítne,

zamítl. Dovolací soud ve svém vyjádření zrekapituloval argumenty, které jej vedly k rozhodnutí o odmítnutí dovolání stěžovatelů pro vady, a dále doplnil, že právní otázky, které stěžovatelé v postavení dovolatelů formulovali, nejsou dle jeho názoru právními otázkami, na kterých napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí (§ 237 o. s. ř.). Tento zákonný požadavek nemůže být dle dovolacího soudu obcházen tím, že za navenek prezentovanými otázkami procesního práva se budou ve skutečnosti skrývat namítané vady řízení, jichž se měl odvolací soud dle stěžovatelů dopustit. Vady odvolacího řízení sami o sobě dovolacím důvodem nejsou (§ 242 odst. 3 o.s.ř.). Dovolací soud uzavřel, že uplatňování námitek vad řízení pod záminkou potřeby řešení určitých procesních právních otázek by popíralo současnou koncepci dovolacího řízení, které má sloužit potřebě sjednocování judikatury, „[...] *nikoli však (primárně) ochraně individuálních subjektivních práv*“.

7. Vedlejší účastník se k podané ústavní stížnosti a vyjádření dovolacího soudu ze dne 11. července 2019 nevyjádřil a v souladu s poučením, které obdržel, má Ústavní soud za to, že se práva vedlejšího účastníka řízení vzdal.

8. Ústavní soud zaslal stěžovatelům vyjádření dovolacího soudu ze dne 11. července 2019 k replice. Stěžovatelé ve své replice ze dne 9. října 2019 napadli obsah vyjádření dovolacího soudu s tím, že obsah vyjádření jen potvrzuje jejich výše uvedenou argumentaci o tom, že jejich dovolání bylo pro vady odmítnuto neústavně, protože vadami netrpělo a splňovalo zákonné náležitosti pro dovolání předepsané o.s.ř. Stěžovatelé v této souvislosti opakovaně odkázali na tvrzený příkrý rozpor postupu dovolacího soudu s výše citovaným stanoviskem pléna Ústavního soudu.

V. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

9. Ústavní soud před meritorním posouzením ústavní stížnosti zkoumá, zda ústavní stížnost splňuje procesní požadavky stanovené zákonem o Ústavním soudu. Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností a že stěžovatelé, také vzhledem k závěru Ústavního soudu ve věci samé ohledně důvodnosti ústavní stížnosti, vyčerpali před podáním ústavní stížnosti všechny opravné prostředky zákonem jim poskytnuté k ochraně jejich práv. Ústavní stížnost byla také podána včas a splňuje tak veškeré zákonem o Ústavním soudu stanovené náležitosti, včetně povinného zastoupení advokátem (§ 29 až 31 zákona o Ústavním soudu).

VI. Vlastní posouzení návrhu Ústavním soudem

10. Poté, co se Ústavní soud seznámil s argumentací stěžovatelů obsaženou v ústavní stížnosti a replice, vyjádřením dovolacího soudu a obsahem příslušného soudního spisu, dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

11. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů (čl. 91 Ústavy) a není ve vztahu k nim v postavení soudu nadřízeného. Ústavní soud ve věcech obdobných projednávané věci zasahuje toliko v případech, kdy obecné soudy svým postupem či právními závěry vybočí z mantinelů, které jim ukládá především hlava pátá Listiny. Případný zásah do rozhodovací činnosti obecných soudů je spíše výjimkou a Ústavní soud opakovaně judikoval zásadu sebeomezení při využívání své kasační pravomoci, nicméně

v projednávaném případě mu nezbylo nic jiného, než napadené rozhodnutí dovolacího soudu zrušit.

12. Podle čl. 36 odst. 1 Listiny se může každý domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu. Toto ustanovení Listiny zakotvuje právo na soudní ochranu, jehož inherentní součástí je i právo na přístup k soudu při splnění zákonných podmínek (čl. 36 odst. 4 Listiny). Stejně právo je zaručeno také čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Aniž by Ústavní soud v plném rozsahu nutně citoval pro projednávanou věc relevantní ustanovení o. s. ř. upravující dovolání, odkazuje tímto na ustanovení § 236 odst. 1, § 237, § 239, § 241a odst. 1 až 3, § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř.; právě tato zákonná ustanovení blíže upravují ve smyslu čl. 36 odst. 4 Listiny přístup stěžovatelů k dovolacímu soudu v jejich věci.

13. Vzhledem ke zjištěným rozporům v senátním rozhodování Ústavního soudu ohledně přípustnosti ústavních stížností podávaných stěžovateli poté, co jejich dovolání byla po 1. lednu 2013 dovolacím soudem odmítána pro vady, se touto problematikou zabývalo plénum Ústavního soudu, které přijalo výše uvedené stanovisko pléna Ústavního soudu [sp. zn. Pl. ÚS – st. 45/16 (460/2017 Sb.)]. Ačkoli stanovisko pléna Ústavního soudu obsahuje v jeho výrokové části především závazné interpretace určitých procesních situací, pro projednávanou věc jsou podstatnější klíčové závěry obsažené v odůvodnění, z nichž Ústavní soud plně vychází i nyní.

14. Z obsahu napadeného rozhodnutí dovolacího soudu pak především plyne, že dovolací soud vskutku odmítl dovolání stěžovatelů pro vady. V odůvodnění svého rozhodnutí dovolací soud mimo jiné uvádí: „*Posuzované dovolání ve své podstatě ve skutečnosti neobsahuje náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř., neboť žalobci (dále též „dovolatelé“) nevymezili zákonem předvídaným způsobem, v čem spatřují splnění předpokladů přípustnosti dovolání“*. Poté dovolací soud pokračuje: „*Dovolatelé sice předkládají čtyři otázky, při jejichž řešení se, jak tvrdí, odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a uvádí výčet rozhodnutí dovolacího soudu, od kterých se měl odvolací soud odchýlit, které ovšem ve skutkových poměrech té které rozsouzené věci nijak nezapadají (nejsou podřaditelné) do zjištěného skutkového rámce posuzované věci.*“ Dále dovolací soud argumentuje, že „*Pokud dovolatelé namítají, že soudy k určitým skutečnostem či důkazům nepřihledly nebo je opominuly, v daném směru namítají tvrzenou vadu řízení. Vady řízení obecně nejsou způsobitelným dovolacím důvodem, neboť jejich případnou existenci může dovolací soud posuzovat jen tehdy, je-li dovolání přípustné. Zpochybněním věrohodnosti svědků prosazují vlastní skutkovou verzi. Pokud nesouhlasí s hodnocením důkazů soudy obou stupňů, dovolací soud připomíná, že samotné hodnocení důkazů opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 132 o. s. ř. nelze úspěšně napadnout [...]*“. Na konci napadeného rozhodnutí dovolací soud sice poněkud překvapivě uzavírá, že „*Z uvedeného je tak třeba dovodit, že dovolání žalobců ve své podstatě nenaplnuje předpoklady vymezené v ustanovení § 237 o. s. ř.*“, což by mohlo naznačovat, že úvahy dovolacího soudu směřují spíše k odmítnutí pro nepřipustnost, nicméně s ohledem na předchozí obsah napadeného rozhodnutí je zjevné, že šlo o odmítnutí pro vady (což následně dovolací soud potvrdil i ve svém vyjádření k ústavní stížnosti).

15. Výše citované stanovisko pléna Ústavního soudu ve svém odůvodnění zřetelně artikuluje následující nosné závěry, které jsou relevantní i ve vztahu k projednávané věci

a pro posouzení důvodů odmítnutí daného dovolání pro vady, a které v zájmu nezkreslení Ústavní soud namísto parafráze raději cituje:

„Stejně tak je podstatné, že vadou je pouze to, pokud dovolatel vůbec svůj názor neuvede, nikoli však to, pokud má Nejvyšší soud na splnění předpokladů přípustnosti jiný názor. Pokud se tedy např. dovolatel domnívá, že se odvolací soud odchýlil od konkrétního rozhodnutí Nejvyššího soudu, a Nejvyšší soud naopak uvede, že dovolatelem citované rozhodnutí ve skutečnosti na daný případ nedopadá, nejde o vadu dovolání. Dovolatel tak ani není „sankcionován“ odmítnutím pro vady pouze za odlišný právní názor, nýbrž skutečně za nesplnění v zákoně zcela jasně a srozumitelně formulované povinnosti.“ (bod 36)

„Za vadu dovolání nelze považovat ani to, pokud Nejvyšší soud bude oproti dovolateli zastávat názor, že předložená právní otázka nebyla ve skutečnosti odvolacím soudem řešena, případně, že na jejím řešení rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí.“ (bod 45)

„Otázka, zda soudy při zjišťování skutkového stavu respektovaly procesní zásady, je přitom již otázkou právní (otázkou procesního práva) a jako taková může být prezentována i Nejvyššímu soudu v dovolání s náležitostmi uvedenými v § 241a odst. 2 a § 237 občanského soudního řádu.“ (bod 55)

„Stejně tak nemůže být považováno za vadu, že dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání v otázce, kterou odvolací soud dle Nejvyššího soudu výslovně „neřeší“ (a Nejvyšší soud ji proto oproti názoru dovolatele považuje pouze za vadu řízení, která přípustnost dovolání nezakládá).“ (bod 57)

16. Je patrné, že při konfrontaci napadeného rozhodnutí dovolacího soudu se závěry pléna Ústavního soudu citovanými v předchozím bodě tohoto nálezu napadené rozhodnutí plně neobstojí. Napadené rozhodnutí dovolacího soudu z tohoto srovnání vychází jako příliš formalistické, když dovolací soud skutečně posoudil stěžovateli podané dovolání v podstatné části v rozporu s jeho obsahem. Samotné dovolání stěžovatelů může sice působit nepřehledně, jevit se jako zbytečně rozsáhlé a v řadě pasáží jako repetitivní, nicméně minimální obligatorní požadavky zákonem kladené na dovolání dle názoru Ústavního soudu obsahově splňuje, neboť obsahuje dovolací důvod, formulaci vznesených právních otázek určených pro dovolací soud, vyložení tvrzené nesprávnosti procesního postupu dovolacího soudu, právní názory stěžovatelů na správné řešení těchto otázek a odkazy na (dle názoru stěžovatelů relevantní) prejudikaturu dovolacího soudu a jeden náleží Ústavního soudu u tří formulovaných otázek, kde se měl dovolací soud od judikatury odchýlit. Ačkoli dovolání stěžovatelů žel neobsahuje konkrétní citace označené prejudikatury a jasná vysvětlení, jakým způsobem by závěry z toho či kterého rozhodnutí vyplývající měly dopadat do poměrů jejich věci (což by v praxi mělo být u dovolatele s kvalifikovaným právním zastoupením určitým standardem), není tento samotný fakt důvodem pro posouzení dovolání jako vadného, jelikož takový požadavek ze zákona přímo nevyplývá a podané dovolání je obsahově vyhodnotitelné z pohledu případné přípustnosti. Posuzování (bez)vadnosti dovolání je v první řadě spíše formálním postupem, než obsahovým hodnocením - k tomu srov. též bod 40 citovaného stanoviska pléna Ústavního soudu. Může být také diskutabilní, zdali ve věci stěžovatelů jde ve skutečnosti o právní otázky čtyři (jak tvrdí stěžovatelé) nebo jen tři (když první a třetí otázka vznesená stěžovateli se zjevně překrývají), ale to není pro danou věc v této fázi přezkumu určující. Stejně tak není v dané fázi rozhodné, zdali stěžovatelé v dovolání

vznesli právní otázky, jejichž řešení by mohlo mít reálný dopad na posouzení projednávané věci a mohlo se promítnout do výsledku řízení, a zdali jde o právní otázky, které jsou vůbec způsobilé k určitému zobecnění v rámci sjednocování judikatury skrze dovolací řízení. Toto vše by si měl dovolací soud uvážit a vyhodnotit až v rámci posuzování splnění předpokladů přípustnosti dovolání [k tomu např. též nálezy Ústavního soudu ze dne 17. října 2017 sp. zn. I. ÚS 2500/17, zejm. body 24 a 25, náleze ze dne 14. května 2018 sp. zn. I. ÚS 2869/17, zejm. body 21 až 22, náleze ze dne 14. listopadu 2017 sp. zn. I. ÚS 1461/17 (N 212/87 SbNU 447), zejm. body 21 až 31, vše dostupné na <http://nalus.usoud.cz>]. Ústavní soud zdůrazňuje, že rozdíl mezi odmítnutím dovolání pro vady a pro nepřipustnost není jen teoretický či samoúčelný, protože má hmatatelný dopad do dalšího procesního postupu, který z pohledu dovolatele připadá v úvahu, a nelze tak připustit stírání rozdílů mezi těmito důvody při jejich nedostatečném rozlišování (k tomu srov. zejm. § 75 odst. 1 ve spojení s § 72 odst. 4 zákona o Ústavním soudu ohledně nepřipustnosti ústavní stížnosti, když nedojde k „řádnému“ vyčerpání všech procesních prostředků poskytnutých zákonem – mezi takové případy patří i situace, kdy dovolání není podáno, ačkoli není výslovně nepřipustné ex lege, nebo je podáno dovolání vadně; viz též bod 57 in fine výše citovaného stanoviska pléna Ústavního soudu).

17. Ústavní soud si uvědomuje, že hranice mezi takřikajíc zástupnými právními otázkami a skutečnými (tj. relevantními) otázkami předkládanými v rámci dovolacího řízení může být v závislosti na okolnostech případu tenká, nicméně v pochybnostech je dle názoru Ústavního soudu zapotřebí při posuzování splnění povinných obsahových zákonných náležitostí dovolání postupovat ve prospěch dovolatele a dané pochybnosti zohlednit až v další fázi při posuzování přípustnosti dovolání v rámci vyhodnocování čtyř typových předpokladů přípustnosti. Ústavní soud také v žádném případě nezpochybnuje závěr dovolacího soudu, že dle platné úpravy nelze při dodržení procesních zásad cestou dovolání úspěšně zpochybnit dovolateli napadnuté nesprávné vyhodnocení důkazů v předchozích fázích řízení. Jinak řečeno by pro účastníky řízení mělo platit, že v rámci dovolacího řízení nelze v zásadě očekávat přehodnocování zjištěného skutkového stavu. Nicméně argumentace týkající se tvrzeného porušení procesních pravidel stanovených pro provádění dokazování a vyhodnocení důkazní situace pod dovolací přezkum pojmově spadat může. Koneckonců i sám dovolací soud v rámci dovolacího řízení obdobné situace k přezkumu připouští (z poslední doby viz např. rozsudek ze dne 31. ledna 2019 sp. zn. 21 Cdo 4132/2018, který se zabýval procesními podmínkami provádění svědeckých výpovědí a jejich hodnocením, dostupné na <http://nsoud.cz>).

18. Ústavní soud tedy uzavírá, že v projednávané věci dovolací soud nesprávně odmítl dovolání stěžovatelů pro vadu spočívající v nevymezení důvodu splnění předpokladů přípustnosti dovolání dle § 241a odst. 2 o. s. ř., přičemž tímto odepřel stěžovatelům právo na soudní ochranu a přístup k soudu v rozporu s požadavky vyplývajícími z čl. 36 odst. 1 Listiny a vybočil tak z ústavněprávních limitů, jelikož neposoudil stěžovateli podané dovolání alespoň z hlediska jeho případné přípustnosti. Ačkoli dovolání podané stěžovateli bylo kvalitativně hraniční, z pohledu Ústavního soudu zákonným požadavkům na vymezení předpokladů přípustnosti dovolání alespoň základním (tj. minimálním) způsobem dostalo. V navazujícím řízení dovolací soud opětovně vyhodnotil dovolání stěžovatelů z hlediska splnění zákonem stanovených obligatorních náležitostí, a to v souladu s právním názorem Ústavního soudu vysloveným v tomto nálezu.

19. Ústavní soud však na tomto místě zdůrazňuje, že v žádném případě nepředjímá způsob, jakým by měla být ze strany dovolacího soudu posouzena samotná přípustnost

podaného dovolání. Otázku přípustnosti dovolání zkoumá toliko Nejvyšší soud, kterému tuto pravomoc přiznává zákon (§ 239 o. s. ř.). Z rozhodovací praxe se přitom podává, že Ústavní soud nepřezkoumává vlastní obsah rozhodnutí, jímž dovolací soud dospěje z důvodů závisejících na jeho uvážení k závěru o nepřípustnosti dovolání dle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř. (viz např. usnesení ze dne 27. února 2018 sp. zn. IV. ÚS 3217/17, zejm. bod 12, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>). Mimořádnost takového opravného prostředku, kterou možnost uvážení dovolacího soudu ohledně přípustnosti jistě představuje, vede Ústavní soud ještě k zdrženlivějšímu přezkumu, než je tomu u jiných opravných prostředků. Dovolací soud však i případné rozhodnutí o nepřípustnosti dovolání ve smyslu § 243f odst. 3 o. s. ř. alespoň stručně odůvodní konkrétními a vlastními argumenty, které se vztahují k otázkám předestřeným dovolateli [k tomu srov. např. náleze ze dne 2. dubna 2019 sp. zn. II. ÚS 3206/17, zejm. body 20 až 24, náleze ze dne 17. srpna 2016 sp. zn. I. ÚS 2936/15 (N 30/80 SbNU 391), zejm. body 23 a 24, nebo náleze ze dne 9. července 2019 sp. zn. ÚS IV. 1055/18, zejm. bod 33, vše dostupné na <http://nalus.usoud.cz>].

20. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud shledal ústavní stížnost stěžovatelů důvodnou a proto jí podle § 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl a napadené usnesení Nejvyššího soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil. Ústavní soud ústní jednání ve věci nenařizoval, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 11. listopadu 2019

David Uhlíř
předseda senátu